ECLI:LV:AT:2024:0124.A43003122.16.L
Lieta Nr. A43003122, SKA-359/2024
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2024.gada 24.janvārī

[1] Senātā saņemta pieteicējas SIA „Elektro bizness" kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 31.oktobra spriedumu, ar kuru noraidīts pieteicējas pieteikums par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes (turpmāk – regulators) 2022.gada 7.jūlija lēmuma Nr. 107 atcelšanu. Lēmumā atzīts, ka pieteicēja ir izdarījusi Enerģētikas likuma 103.panta 1.punktā paredzēto pārkāpumu – sniegusi dabasgāzes tirdzniecības pakalpojumu bez reģistrācijas. Pieteicējai uzlikts pienākums reģistrēties dabasgāzes tirgotāju reģistrā vai pārtraukt dabasgāzes tirdzniecību, kā arī samaksāt soda naudu.

Apgabaltiesa atzinusi, ka regulatora lēmums ir tiesisks, jo pieteicēja ir sniegusi dabasgāzes tirdzniecības pakalpojumu bez reģistrācijas, kā arī soda nauda ir aprēķināta atbilstoši tiesību normām.

[2] Pieteicēja kasācijas sūdzībā argumentē, ka tiesa nav izvērtējusi to, vai pieteicējai vispār bija jāreģistrējas dabasgāzes tirgotāju reģistrā. Proti, no Enerģētikas likuma 7.panta piektās daļas izriet, ka jāreģistrējas ir tikai tiem dabasgāzes tirgotājiem, kuru darbību ir nepieciešams regulēt saskaņā ar likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem". Ievērojot likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 4.panta pirmo daļu, lai uzskatītu, ka pieteicējai bija pienākums reģistrēties dabasgāzes tirgotāju reģistrā, būtu jākonstatē, ka tā piedāvā dabasgāzes tirdzniecību visiem lietotājiem konkrētā teritorijā. Taču konkrētajā gadījumā nepieciešamība pieteicējai reģistrēties kā dabasgāzes tirgotājai ir pamatota tikai ar divpusēju līgumu ar diviem komersantiem, nepierādot sabiedriskā pakalpojuma esību.

Senatoru kolēģija konstatē, ka kasācijas sūdzībā nav atspoguļota likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 4.panta pirmās daļas juridiska analīze, kuras rezultātā no minētās normas būtu izdarāms secinājums, ka dabasgāzes tirgotājam ir jāreģistrējas dabasgāzes tirgotāju reģistrā tikai tad, ja tas piedāvā sabiedrisko pakalpojumu visiem lietotājiem konkrētā teritorijā. Savukārt senatoru kolēģija nesaskata, ka no minētās normas izrietētu pieteicējas norādītais secinājums. Tā tikai noteic, kas ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs. Turklāt senatoru kolēģija vērš uzmanību, ka likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 2.panta ceturtā daļa pilnvaro Ministru kabinetu noteikt to sabiedrisko pakalpojumu veidus, kuru sniegšanu nepieciešams regulēt. Ministru kabineta 2009.gada 27.oktobra noteikumu Nr. 1227 „Noteikumi par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem" 4.punkta 4.4.apakšpunkts noteic, ka dabasgāzes apgādē ir nepieciešams regulēt dabasgāzes tirdzniecību jebkuriem enerģijas lietotājiem, izņemot dabasgāzes tirdzniecību automobiļu gāzes uzpildes kompresoru stacijās. Tātad, lai argumentētu, ka pieteicējai nebija pienākuma reģistrēties kā dabasgāzes tirgotājai, pieteicējai būtu jānorāda, kāpēc uz to attiecas normā minētais izņēmums. Šādus argumentus pieteicēja nav izvirzījusi, tāpēc kasācijas sūdzībā izvirzītie apsvērumi nerada šaubas par tiesas sprieduma tiesiskumu.

Turklāt šis pieteicējas arguments ir pretrunā tās uzturētajai pozīcijai, ka tā nav dabasgāzi tirgojusi.

[3] Pieteicēja argumentē, ka spriedumā nav sniegta analīze nevienam no Ministru kabineta 2017.gada 3.aprīļa noteikumos Nr. 78 „Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr. 78) paredzētajiem priekšnoteikumiem, kas norādītu, ka pieteicēja nodarbojas ar dabasgāzes tirdzniecību. Proti, noteikumu Nr. 78 2.punkta 2.11.apakšpunkts noteic, ka dabasgāzes tirgotājs ir Enerģētikas likumā noteiktajā kārtībā reģistrēts komersants, kura komercdarbība ir dabasgāzes tirdzniecība. Savukārt būtiskākais priekšnosacījums dabasgāzes tirdzniecībai ir noteikumu Nr. 78 24.punktā paredzētais dabasgāzes tirdzniecības līgums. Uz to, ka pieteicējas un tās sadarbības partneru starpā nav pastāvējušas dabasgāzes tirdzniecības attiecības, norāda arī jau spriedumā atzītais, ka pieteicējas sadarbības partneri maksā par objektos patērēto dabasgāzi. Arī no lietā iesniegtajiem rēķiniem, kurus tiesa nav vērtējusi, ir secināms, ka sadarbības partneri par dabasgāzi norēķinājās atbilstoši dabasgāzes tirdzniecības līgumā noteiktajam un pieteicēja nav guvusi nekāda veida peļņu.

Senatoru kolēģija akcentē, ka pieteicējas minētās pazīmes norādītu uz dabasgāzes tirdzniecību situācijā, kur tas tiek darīts likumīgi. Konkrētajā gadījumā tiesa ir secinājusi, ka tirdzniecība ir notikusi, to slēpjot aiz cita veida līgumiem. Šādā gadījumā nebūtu pamatoti atzīt, ka tirdzniecība nav notikusi tikai tāpēc, ka nav noslēgts dabasgāzes tirdzniecības līgums. Tiesa ir vērtējusi arī norēķinus pieteicējas un tās sadarbības partneru starpā, secinot, ka par dabasgāzi ir maksājis pieteicējas sadarbības partneris, kas kopsakarā ar citiem apstākļiem norāda uz to, ka pieteicēja nebija dabasgāzes lietotāja, bet gan to tirgoja tālāk. Ņemot vērā minēto, pieteicējas iebildumi nerada šaubas par tiesas secinājumiem.

[4] Pieteicēja apgalvo, ka tiesa sprieduma pamatojumā izmantojusi simulatīva darījuma jēdzienu civiltiesību izpratnē. No pieteicējas argumentiem noprotams, ka pieteicējas ieskatā tiesa, vērtējot pieteicējas darījumu attiecības, nepamatoti iejaukusies civiltiesas kompetencē.

Senatoru kolēģija atzīst, ka šis pieteicējas uzskats ir nepamatots.

Kā to jau ir norādījusi apgabaltiesa, lietas ietvaros konstatētais darījumu simulatīvais raksturs nerada civiltiesiskas sekas, proti, tā rezultātā darījumi nav atcelti, grozīti vai atzīti par spēkā neesošiem. Tāpēc darījumu izvērtējums šajā lietā nav piemērots aiz simulatīva darījuma apslēpta darījuma konstatēšanai prasības kārtībā. Darījumi ir izvērtēti, lai secinātu, kādas līgumiskās attiecības faktiski ir pastāvējušas starp pieteicēju un tās sadarbības partneriem, un lai tādā veidā konstatētu, vai ir noticis Enerģētikas likumā paredzētais pārkāpums.

Līdzīgi pieteicēja argumentē, ka ar spriedumu tiek pārkāpts līguma brīvības princips, jo no tiesas secinājumiem izrietot, ka regulators ir tiesīgs nevis īstenot uzraudzības funkciju, bet gan iejaukties pieteicējas komercdarbībā. Tomēr arī šis arguments nav pamatots, jo gan tiesa, gan arī regulators ir vērtējis pieteicējas civiltiesiskos darījumus tikai tik tālu, lai izdarītu secinājumus par pārkāpumu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas jomā. Līgumu brīvības princips nenozīmē, ka ar civiltiesiskiem līgumiem var apiet ar likumu noteiktu kārtību konkrēta pakalpojuma sniegšanai.

[5] Pieteicēja uzskata, ka tiesa ir kļūdaini norādījusi, ka no pieslēguma punkta ierīkošanas brīža pieslēguma punkts un gazificētais objekts ir aplūkojami kā vienots veselums, kas nevar būt dažādu personu valdījumā vai lietojumā. Šāds tiesas secinājums pieteicējas ieskatā ir pretrunā Civillikuma 878.pantā noteiktajam, ka viena persona var valdīt ķermenisku lietu, bet cita – tiesību.

Senatoru kolēģija norāda, ka tiesa pieslēguma punktu un gazificēto objektu ir vērtējusi, ievērojot Enerģētikas likuma regulējumu, atbilstoši kuram pieslēguma punkts pats par sevi nevar būt gazificēts objekts, kas ir pieslēgts dabasgāzes apgādei. Tādējādi tiesa ir secinājusi, ka, tā kā pieteicēja nomā tikai pieslēguma punktu, saņemtā gāze tiek nodota lietošanā citai personai. Pieteicējas argumenti par īpašumtiesību regulējumu civiltiesībās nemaina minēto.

[6] Senatoru kolēģija par nepamatotiem atzīst arī kasācijas sūdzībā izvirzītos argumentus saistībā ar soda naudas aprēķiniem. Uz visiem šiem argumentiem tiesa spriedumā jau ir atbildējusi, savukārt pamatotus iebildumus pieteicēja tiesas secinājumiem nav izvirzījusi, vien ir izteikusi vispārīgus iebildumus un nepamatotus argumentus par to, ka tiesa savus apsvērumus nav argumentējusi. Nevar piekrist arī tam, ka tiesai secinājumi būtu jāpamato ar aprēķiniem vai būtu jāuzskaita konkrēti komersanti, kuri pieteicējas rīcības rezultātā būtu ietekmēti.

Arī pieteicējas argumenti saistībā ar tiesību normās paredzēto, ka soda naudu var samazināt, ja pārkāpums ir pārtraukts, tiklīdz komersants ir saņēmis no regulatora informāciju par iespējamo pārkāpumu, nerada šaubas par sprieduma tiesiskumu. Lai piemērotu šo normu, pieteicējai būtu jāargumentē, ka tā savu darbību ir pārtraukusi pēc tam, kad ir uzzinājusi par iespējamo pārkāpumu. Šādus argumentus pieteicēja kasācijas sūdzībā nav izvirzījusi. Tas vien, ka pieteicēja pēc administratīvā procesa uzsākšanas sniedza visu regulatora pieprasīto informāciju un izteica savu viedokli, nenorāda, ka pieteicēja būtu pārkāpumu pārtraukusi.

[7] Kasācijas sūdzībā izteikts apgalvojums, ka Enerģētikas likuma 103.panta 1.punktā minētais pārkāpums ir konstatējams administratīvā pārkāpuma procesa, ne administratīvā procesa ietvaros. Senatoru kolēģija konstatē, ka šis apgalvojums ir balstīts uz dažādiem apsvērumiem, vienlaikus – apzināti vai neapzināti – neņemot vērā tiesību normu sistēmu, kas izriet no Enerģētikas likuma.

Senatoru kolēģija vērš uzmanību, ka administratīvie pārkāpumi enerģētikas jomā ir regulēti Enerģētikas likuma XVI nodaļā (118.–119.pantā). 119.pants paredz, ka šo – 118.pantā konkrēti definēto – pārkāpumu gadījumā administratīvā pārkāpuma procesu veic pašvaldības policija vai Valsts policija, bet tos izskata pašvaldības administratīvā komisija. Savukārt Enerģētikas likuma 103.pants paredz tiesības tieši regulatoram piemērot sodu par normā minēto pārkāpumu. Nav šaubu, ka regulators sodu piemēro, izmantojot tam ar likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 6.panta otro daļu piešķirtās tiesības izdot administratīvos aktus. Tas izriet arī no Enerģētikas likuma 105.panta trešās daļas, kas regulē saskaņā ar šo likumu izdoto administratīvo aktu pārsūdzēšanu. Kasācijas sūdzībā nav argumentu, kāpēc šo tiesību normu kontekstā būtu uzskatāms, ka konkrētā lieta tomēr ir izskatāma administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros.

[8] Senatoru kolēģija secina, ka uz pieteicējas argumentu par *res judicata* principa pārkāpumu apgabaltiesa jau ir atbildējusi spriedumā, atsaucoties uz spriedumu civillietā, kurā tieši norādīts, ka administratīvajā lietā izskatāmajiem apstākļiem, proti, tam, ka pieteicēja, iespējams, ir nodarbojusies ar gāzes tirdzniecību, civillietā nav nozīmes. Pieteicēja kasācijas sūdzībā nav to atspēkojusi, vien ir atkārtoti vispārīgi norādījusi, ka civilprocesuālā kārtībā tiek skatīti tie paši jautājumi.

[9] Pieteicējas norāde, ka tiesa spriedumā ir pārrakstījusi regulatora lēmuma argumentāciju, nesniedzot savus secinājumus un pamatotu argumentāciju, ir pretēja sprieduma tekstam. Spriedumā ir ņemti vērā arī pieteicējas izteiktie iebildumi, uz tiem ir atbildēts, tiesa ir izteikusi savus secinājumus, tos pamatojot. Tas vien, ka tiesa regulatora lēmumu ir atzinusi par tiesisku un tādējādi ir atzinusi par pamatotu tajā minēto argumentāciju, nenozīmē, ka tiesa ir tikai lēmumu pārrakstījusi.

[10] Ievērojot minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas sūdzībā norādītie apsvērumi nerada šaubas par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu, kā arī nevar radīt pamatu lietas ierosināšanai judikatūras veidošanas vajadzībām. Tas ir pamats atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar SIA „Elektro bizness" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 31.oktobra spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore Dz. Amerika Senatore I. Meldere Senatore I. Višķere